

Kulturní jáma z konce střední doby bronzové v Křepicích (o. Břeclav)

V trati na „Záhumenici“ u Křepic (o. Břeclav) byla při pozemních úpravách r. 1962 naříznuta zahloubená kulturní jáma (k dřívějším nálezům zde srov. J. Peškař, přehled výzkumů AÚ ČSAV pob. Brno za r. 1960, 81, tab. 31), z níž pracovníci katedry prehistorie filosofické fakulty UJEP Otto Strouhal zachránili větší část keramického materiálu, dále pískovcový, opotřebovaný brousek (obr. 3:6), kus bronzové škváry a několik zvířecích kostí; tento materiál, označený na katedře prehistorie inv. čísly 31 276—31 342, je nyní deponován v Museu Pohansko u Břeclavi. Z náleзовého celku zasluhuje pozornost zejména keramika, jednak proto, že sídlištní keramiku tohoto období známe stále dosti málo, jednak i pro možnost sledování dalšího vývoje středodunajské mohylové keramiky v době, kdy na Moravě sledujeme vývoj velatické kultury.

Z keramiky uvádíme zejména 4 rekonstruované nádoby (1—4), část šedého okřínu (šo 10; obr. 3:2; tab. VIII:A-5), část šedé amforky s rovným vysokým hrdlem a široce rozestoupenými žlábkami na výdutí (obr. 3:17; tab. VIII:A-6), část výdutě široké amfory s plastickými žebry na výdutí (obr. 3:12), větší část šedočerné vázovité amforky se širokou kancelou na břichu (obr. 3:16), střepe velké tenkostěnné vázovité zásobnice s nožkovitým dnem a nálevkovitě rozevřeným okrajem (obr. 3:13), zlomky šálků (obr. 3:1, 3, 4, 5), hrubých, prstováním zdobených vejčitých hrnců (obr. 3:15), části vysokých válcovitých hrdel mohylových amforek (obr. 3:7—9), zlomky misek různých typů (obr. 3:10, 11, 14) aj.

1. Drobná šedočerná mistička s prohnutým hrdlem a jedním úškem při okraji, bez vyznačeného dna (tab. VIII:A-1; v 4; šo 7,8).

2. Hnědošedý koflík hnízdivitého těla s důlkem místo dna a mírně rozevřeným okrajem, z něhož vybíhá část páskového ucha. Povrch nese hlazení s „kožovitým“ leskem (tab. VIII:A-2; v 5,5; šo 8,5; š důlku 4).

3. Rekonstruovaný baňatý šálek se spodní oblou výdutí a nízkým, ven ohnutým okrajem; místo dna je sotva znatelný důlek. Nad výdutí je kořen ucha, které se patrně klenulo nad okraj. Povrch nádoby je červenohnědošedý, matně lesklý (tab. VIII:A-3; v 7,7; šo 10,5).

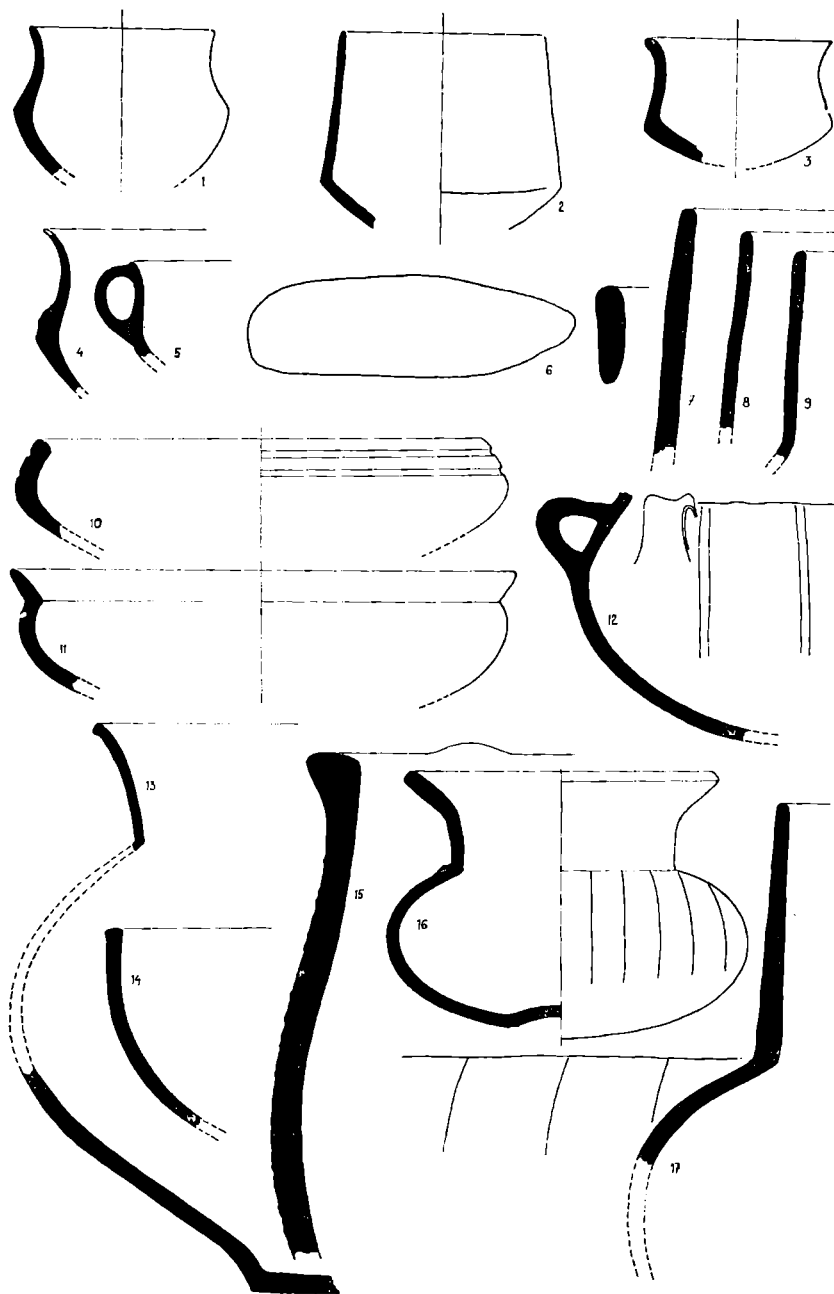
4. Široký šálek s vyšším prohnutým hrdlem, odděleným ostrým lomem od nízké výdutě s důlkem na dně. Hrdlo přepíná širší páskové ucho. Povrch je oboustranně černě tuhou (!) vyleštěný (tab. VIII:A-4; v 7,5—8,5; šo 13,5; š důlku 2,8).

Přesné chronologické zařazení náleзовého celku z Křepic závisí na poměru klasických mohylových keramických prvků a prvků zřejmě již vývojově následných. K prvním patří zejména široká amfora s žebrovaním na výdutí a některé střepe šálků; jim časově blízko stojí zbytky amforek s vysokými válcovitými hrdly, které jsou tvarově dosti příbuzné počátečnímu stupni vývoje středoevropských knovízských amfor (srov. tvary stupně Modřany—Lažany; J. Bouzek, AR 10, 1958, 348, obr. 145:16a, 341a). Profilace amfory s nálevkovitým hrdlem má období v časných formách velatické kultury, jak je zachycuje na materiálu z Velatic I. J. Říhovský (PA XLIX-1958, 82, obr. 7:1—2), nebo jak je známe z lednického pohřebiště (A. Rzehak, ZMLM 5, 1905, 34ad.). Tuhovany široký šálek (tab. VIII:A-4) patří do skupiny nádobek, známých početně např. z Cezav u Blučiny, které jsou běžně řazeny do velatické kultury (K. Tihelka, Cezavy u Blučiny, Brno 1957, obr. 10 ad; J. Říhovský, AR 8, 1956, 840, obr. 331). V komplexu velatických nálezů z Blučiny nalezneme také analogie pro většinu ostatních keramických tvarů z křepické jámy; to platí i o okřínu (tab. VIII:A-5), který se nemůže objevit v obsahu středodunajské mohylové kultury před stupněm R BD a který bývá označován za přinos lužického prostředí v době vzájemného styku obou kultur v mladší době bronzové; stejně tak lze ovšem poukázat na jeho domácí, středodunajský původ (J. Kvíčala, Referáty Liblice za r. 1956, I, 55). V našem případě se okřínu materiálem a zpracováním naprosto neodlišuje od ostatní, provedením velmi jednoduché keramiky.

Nepřihlížíme-li k ojedinělým archaickým prvkům v keramickém středevropském materiálu z jámy v Křepicích (jako archaika lze označit část misky s dvojitým žlábkem pod okrajem obr. 3:10 a střepe masivních vejčitých hrnců s prstovaným povrchem obr. 3:15), dospíváme k závěru, že nálezy mají nejbližší k počátečnímu stadiu vývoje moravské velatické kultury ve stupni R BC/D; J. Říhovský tento stupeň označuje jako blučinský. Jak již několikrát poukázal uvedený autor (naposled AR 11, 1959, 648), lze v moravském pramenném materiálu sledovat přežívání středodunajského mohylového podloží plynule do mladší doby bronzové, resp. růst velatických prvků z tradice střední doby bronzové, bez podstatného přispění lužického lidu. Tuto skutečnost může dokládat i tento skrovný příspěvek.

V. Poďborský

Культурная яма с конца среднего бронзового периода в деревне Кржепице (район Бржецлав). Из культурной ямы из „Загумениц“, при деревне Кржепице происходят песчаниковой брусон, кусок бронзового шлака, звериные кости и главным образом керамика (рис. 3 : 1—5, 7—17, таб. VIII : А).

Obr. 3. Křepice (okr. Břeclav). Výběr materiálu z jámy středodunajské mohylové kultury.
(Kresba: V. Podborský—A. Šik.)

Керамика датирует комплекс к начальной стадии моравской велатицкой культуры (R BC, D); подтверждается, что велатицкая культура растёт связано из домашней среды среднебронзовой курганной культуры.

Eine Kulturgrube, aus dem Ende der Mittelbronzezeit in Křepice (Bezirk Břeclav). Aus der Kulturgrube in der Flur „Záhumenice“ bei Křepice (Bez. Břeclav) stammt ein Schleifstein (Abb. 3:6), ein Stück der Bronzeschlacke, die Tierknochen und namentlich die Keramik (Abb. 3:1—5, 7—17; Taf. VIII:A), welche den Fundkomplex nach dem Frühstadium der mährischen Velaticeer-Kultur in der Stufe RBC/D (also nach der Stufe „Blučina“ nach J. Rlhovský) datieren; es geht hervor, dass die Velaticeer-Kultur flüssig aus dem einheimischen, hügelgräberzeitlichen Milieu wächst.

Lužická keramika z Brna-Tkalcovské ulice

V dubnu 1952 narazili dělníci při průkopu kanálu pro teplotářské vedení v Brně na Tkalcovské ulici č. 1—3 na pravěké střepey. Na nález upozornil M. Ševčík B. Dostála z tehdejší pedagogické fakulty brněnské university, který tu pak s dalšími pracovníky historického semináře pedagogické fakulty provedl záchraňovací výzkum. Keramický materiál byl zachycen celkem na 4 místech průkopu, omezené terénní možnosti však znesnadňovaly podrobnější pozorování a znemožnily rozšíření výzkumu. Na lokalitě byly zachyceny nejméně 2 žárové hroby a další početný střepový materiál, v některých případech i sídlištního charakteru.

Nálezy a podrobná nálezová zpráva, vypracovaná B. Dostálem, byly uloženy nejprve v historickém semináři pedagogické fakulty, později byly přeneseny na archeologické pracoviště filosofické fakulty UJEP. Zde je veškerý materiál uložen pod i. č. 32 375—32 421.

Přestože jde o starší nález, u něhož nejsou dochovány úplné nálezové celky, jde o nález významný a proto jej níže stručně uvádíme. Prom. hist. B. Dostálovi ČSČ patří autorův dík za ochotné postoupení nálezu k publikaci.

Popisy nálezů

Hrob č. 1

Dne 19. 4. 1952 byla z průkopu kanálu vyzvednuta nádoba s popelem, zbytky kostí a zlomky bronзовých ozdob; kolem ní se nacházely 3 jiné nádoby a střepey další keramiky. Podle výpovědi dělníků, zachycené v nálezové zprávě, patří k tomuto hrobu. celku tyto předměty:

1. Amforovitá zásobnice (popelnice) s nižším, téměř válcovitým hrdlem a širším, horizontálně ven vyhnutým okrajem, silně klenutou výdutí a malým nožkovitým dnem. Pod hrdlem je plastická, šikmo důlkovaná páska. Povrch je šedý, drsný. Rekonstruováno. (Tab. VIII:B-6; obr. 4:5; v 28,3; šo 27; š mv 33,5; šd 10,7).

2. Bronzový kroužek s konci přes sebe přeloženými, pokrytý špinavě zelenou patinou. (Obr. 4:6; ø 3,6×3,3).

3. Dva tenké bronzové drátky stočené do podkovovitého tvaru (náušnice?). (Obr. 4:7, 8.)

4. Větší masivní látka vejčitého těla s rekonstruovaným dnem a 2 páskovými uchy pod okrajem. Povrch je světle okrově hnědý, zdrsnělý. (Tab. VIII:B-5; obr. 4:2; v 17,3; šo 15; šd 8,4.)

5. Větší část drobné konické misky s mírně prohnutým dnem. Povrch uvnitř černě hlazený (tuhovaný?), vně hnědošedě hlazený. (Tab. VIII:B-1; obr. 4:4; v 6,4; šo 11,5; šd 4,2.)

6. Část širšího džbánku s mírně vespod vydutým hrdlem a širokým souvislým žlábkováním na horní části výdutě. Povrch je hnědošedý, hlazený. (Obr. 4:1; v frag. 11,5; šo 13—14; š mv 15,8.)

7. Okrajový střep z velké masivní amforovité zásobnice cihlově červeného, prsty brázděného povrchu s plastickou, prsty důlkovanou, výraznou páskou pod hrdlem. (Obr. 4:3; v frag. 32.)

Hrob č. 2

22. 5. 1952 se objevil poblíž hrobu č. 1, v hloubce 230 cm, další žárový hrob, obsahující asi 7 nádob, z nichž mohly být zachráněny tyto předměty:

1. Zbytky úplně rozdrocené popelnice, patrně džbánovitěho tvaru, tuhovaného povrchu; dochoval se též střep s horizontálním, subkutánním ouškem.

2. Větší mísa s nízkým, široce rozevřeným hrdlem a konickým spodkem; dno se nedochovalo. Povrch je uvnitř černě hlazený, vně hnědošedý, hrubě modelovaný, na hrdle a pod přehnutým okrajem prsty po obvodu brázděný. Rekonstruováno. (Tab. VIII:B-3; v 11; šo 39; šd 8,5.)

3. Střepey drobné hnízdečkovité misky s uchem pod okrajem; povrch je tuhován (obr. 5:3). Nalezeno uvnitř popelnice.